

Sundhedsstyrelsens rådgivning til Region Midtjylland vedrørende integration og ligestilling af psykiatri og somatik

Integrationen af psykiatri og somatik vurderes at udgøre en væsentlig ændring i regionernes planlægning af sundhedsområdet. Sundhedsstyrelsen har, jf. rådgivningsforpligtelsen beskrevet i sundhedslovens § 206, anmodet regionerne om at indhente styrelsens rådgivning forud for endelig politisk godkendelse af planerne.

Da regionerne har planlagt processer, som stiler mod at færdiggøre planerne og få dem politisk godkendt omkring sommerferien 2025, har Sundhedsstyrelsens rådgivningsproces bestået af et virtuelt møde med regionerne efterfulgt af en skriftlig rådgivning, som hermed fremsendes. Mødet med Region Midtjylland blev afholdt den 27. maj 2025, hvor *Forslag til organisatoriske rammer for ligestilling og integration af psykiatri og somatik i Region Midtjylland* blev drøftet.

Sundhedsstyrelsen har i sin rådgivning taget udgangspunkt i sundhedsloven, inklusive sundhedslovens § 2 omkring lighed i adgang til sundhedsydelser, høj kvalitet i behandling, sammenhæng mellem ydelser, valgfrihed og let adgang til information. Herudover har Sundhedsstyrelsen taget udgangspunkt i den politiske aftale om Sundhedsreform 2024 og intentionerne i denne samt aftalen om ligestilling og integration af psykiatri og somatik mellem regeringen og Danske Regioner fra marts 2025.

Sundhedsstyrelsen har i sin rådgivning lagt vægt på følgende overordnede hensyn:

- Hvordan regionens plan for integration af psykiatri og somatik understøtter integration af psykiatri og somatik på og imellem relevante ledelsesniveauer, herunder fremmer, at der er viden om de særlige vilkår, der er til stede i psykiatrien.
- Hvordan regionens plan for integration af psykiatri og somatik understøtter sundhedsreformens intentioner om omstilling, geografisk lighed og styrkelse af det nære sundhedsvæsen.

Nedenfor beskrives først de elementer i forslaget og de yderligere informationer, som blev drøftet på mødet, og som Sundhedsstyrelsen har taget udgangspunkt i. Efterfølgende beskrivelse Sundhedsstyrelsens rådgivning.

Fælles ramme for forslaget om ligestilling og integration af psykiatri og somatik

Forslaget beskriver de overordnede rammer som lægges til grund for de foreslåede modeller. De psykiatriske afdelinger integreres ledelsesmæssigt og organisatorisk med de nærliggende akuthospitaler, og placeringen af de eksisterende psykiatriske udrednings- og behandlingstilbud fastholdes. Politisk besluttede initiativer, implementering af 10-års planen og tværgående indsatser fortsætter som i dag.

Voksenområdet

Der er almene voksenpsykiatriske afdelinger i geografisk nærhed af alle akuthospitaler i regionen, og med en samling under en fælles hospitalsledelse understøttes sammenhængende patientforløb på tværs af somatiske og psykiatriske afdelinger på akuthospitalerne. De nuværende regionsfunktioner i Viborg og på Aarhus Universitetshospital (AUH) og den højt specialiserede funktion på AUH fastholdes.

Den eksisterende klyngestruktur omkring akutsygehusene svarer til de kommende sundhedsråd, og med forslaget til ny organisering etableres der almen voksenpsykiatri i alle sundhedsråd.

Patienter til psykiatrien visiteres til hele regionen via Psykiatriens Centrale Visitation, som også varetager visitation på andre områder, f.eks. demensområdet. Denne praksis fortsætter uændret i den nye organisation. Der er derfor ikke optageområder for psykiatriske patienter, som der er for somatiske patienter.

Retspsykiatri for voksne

Der etableres én retspsykiatrisk afdeling på AUH med reference til hospitalsledelsen, og de nuværende retspsykiatriske funktioner i Viborg knyttes organisatorisk til afdelingen på AUH. Afdelingsledelsen udvides med en person, og der sikres ledelsesmæssig tilstedeværelse på begge matrikler. Forslaget om at samle retspsykiatrien i én afdeling frem for at integrere retspsykiatriske funktioner med de nærliggende akuthospitaler begrundes med behovet for at understøtte de særlige kompetencer inden for retspsykiatrien og med behovet for at sikre et robust fagligt miljø. I alle voksenpsykiatriske afdelinger behandles voksne retspsykiatriske patienter på hovedfunktionsniveau.

Børne- og ungeområdet

Børne- og Ungdomspsykiatrien er i dag organiseret med én afdeling forankret på AUH og med behandlingstilbud i Viborg og Gødstrup. Denne organisering foreslås fastholdt, med styrkelse af ledelsesniveauet og udviklingsperspektiv mod tættere samarbejde med de somatiske børneafdelinger i regionen med henblik på at understøtte ambitionen om at styrke samarbejdet om de børn, unge og deres familier, der er fælles på tværs af specialerne. Det kan eksempelvis ske gennem udarbejdelse af fælles patientforløbsbeskrivelser, øget brug af fælles konsultationer, fælles konferencer og fælles patientforløb på tværs af specialer, så man kan udnytte synergiefter et stærkere samarbejde. Et vigtigt første skridt hertil vil være opbygning af relationer lokalt på matriklerne med henblik på videreudvikling efter integrationen af psykiatri og somatik f.eks. i relation til udvikling og afprøvning af nye modeller/prøvehandlinger for opgaveløsning. Regionen vurderer, at forslaget bedst kan sikre opretholdelse af behandlingskapaciteten og rekruttering og fastholdelse

Der arbejdes videre med en plan for et stadigt mere integreret samarbejde mellem psykiatri og somatik inden for børne- og ungeområdet, og mulighederne for at etablere børne- og ung-

domspsykiatriske satellitfunktioner i Randers og Horsens skal undersøges. På mødet med Sundhedsstyrelsen blev det uddybet, at robustgørelsen af børne- og ungdomspsykiatrien er det primære hensyn bag forslaget, og at der arbejdes frem imod en fælles familieorienteret tilgang i samarbejdet mellem de to specialer.

Retspsykiatri for børn og unge

De specialiserede retspsykiatriske funktioner i forhold til børn og unge forankres fortsat i regi af børne- og ungdomspsykiatrien på AUH.

Omstilling, geografisk lighed og styrkelse af det nære sundhedsvæsen

Den geografisk lighed sikres i forslaget gennem fastholdelse af den nuværende tilstedeværelse i hele regionen i form af psykiatriske klinikker, satellitfunktioner og udgående teams. Forslaget til organisering vurderes at understøtte udviklingen i retning mod flere udgående funktioner. De eksisterende tværsektorielle samarbejder videreføres i den nye organisering.

Tværgående understøttelse af integration af psykiatri og somatik

Der etableres et program- og projektkontor, der skal understøtte fortsat fokus på tværgående opgaver og styrke udvikling inden for de psykiatriske specialer. Kontoret skal blandt andet udvikle synergien mellem pædiatri og børne- og ungdomspsykiatri og mellem voksenpsykiatri og somatiske specialer. Kontoret skal desuden understøtte det videre arbejde med 10-års planen og det tværsektorielle samarbejde om udvikling af udgående teams (F-ACT), om understøttelse af lettilgængelige kommunale tilbud til børn og unge i mistrivsel (STIME) og om beskæftigelsesindsatser ift. borgere med psykisk sygdom (IPS).

I forslaget skitseres det planlagte udviklingsarbejde som iværksættes efter politisk vedtagelse af modellen. Her vil fokus blandt andet være på samarbejde og patientforløb på tværs af afdelingerne på de enkelte hospitaler, mellem hospitaler og på tværs af sektorgrænser samt styrket samarbejde mellem regioner og kommuner og udvikling af de nære sundhedstilbud gennem sundhedsrådene.

Sundhedsstyrelsens samlede vurdering:

Overordnet finder Sundhedsstyrelsen at Region Midtjyllands forslag til plan for integration og ligestilling af psykiatri og somatik er et grundigt og gennearbejdet udgangspunkt for det videre arbejde. Som det blev understreget på mødet er der tale om et første skridt i en længere proces, og styrelsen finder, at der er fokus på en række vigtige områder, hvor der med forslaget beskrives udviklingslinjer, som understøtter ligestilling og integration af psykiatri og somatik og sikring af psykiatrifaglighed på alle niveauer. Sundhedsstyrelsen anerkender, at Region Midtjylland med forslaget har fokus på at fastsætte de organisatoriske rammer, og at der efterfølgende skal konkretiseres en række elementer i forslaget.

Sundhedsstyrelsen bemærker, at der iværksættes initiativer til understøttelse af tværgående indsatser i psykiatrien, herunder implementering af 10-årsplanen for psykiatrien. På mødet blev det oplyst, at der fortsat er fokus på initiativer til systematisk forebyggelse og nedbringelse af tvang i psykiatrien, hvilket med fordel kan skrives mere tydeligt frem i forslaget. Styrelsen bemærker også, at regionen viderefører den nuværende praksis med central visitation af psykiatriske patienter for hele regionen. Det bør beskrives i det videre arbejde, hvordan det sikres, at denne praksis ikke medfører u hensigtsmæssige patientforløb for patienter med behov for både en psykiatrisk og somatisk indsats.

Sundhedsstyrelsen vurderer således, at elementerne i planen overordnet understøtter intentionerne i sundhedsreformen, men finder, at regionen i den videre konkretisering af planen med fordel kan udbygge beskrivelsen af følgende to områder

1. Sammenhængen mellem pædiatri og børne- og ungdomspsykiatri
2. Omstilling, geografisk lighed og styrkelse af det nære sundhedsvæsen

Ad. 1. Beskrivelse af sammenhængen mellem pædiatri og børne- og ungdomspsykiatri

Sundhedsstyrelsen anerkender, at Region Midtjylland har stort fokus på at sikre og konsolidere en robust børne- og ungdomspsykiatri, og at der derfor foreslås en model med én regionsdækkende børne- og ungdomspsykiatrisk afdeling. Samtidig er der også på børne- og ungeområdet behov for at integrere og ligestille den somatiske og psykiatriske indsats. Dette kan give særlige udfordringer, når ledelsen af børne- og ungdomspsykiatrien ikke er forankret på samme akuthospital som pædiatrien.

For at patienterne skal opleve effekten af integrationen og sundhedsreformens intention om omstilling og styrkelse af det primære sundhedsvæsen, anbefaler Sundhedsstyrelsen, at sammenhængen mellem pædiatri og børne- og ungdomspsykiatri, samt samarbejdet lokalt mellem den regionale indsats og indsatsen i det primære sundhedsvæsen, herunder kommunerne, beskrives mere detaljeret i en konkretisering af forslaget. Herunder er det væsentligt at det beskrives, hvordan sammenhængen ledelsesmæssig understøttes.

Ad. 2. Omstilling, geografisk lighed og styrkelse af det nære sundhedsvæsen

Sundhedsstyrelsen bemærker, at regionens forslag primært har fokus på at beskrive den organisatoriske integration og ligestilling af somatik og psykiatri på regionens sygehuse. Det er Sundhedsstyrelsens vurdering, at regionen i den videre konkretisering af forslaget bør uddybe med en beskrivelse af, hvordan samarbejdet med praksissektoren, herunder også praktiserende speciallæger og psykologer planlægges samt beskrive samarbejdet med kommuner og socialpsykiatri.

For at realisere sundhedsreformens intention om, at mere skal foregå i det primære sundhedsvæsen, og der skal være geografisk lighed, er det således væsentligt, at forslaget også forholder sig til mulighederne omstilling af sundhedsvæsenet, herunder at sygehusene i højere grad understøtter aktører i primær sektor og at der flyttes flere sundhedsydelser fra sygehusene til det nære sundhedsvæsen, herunder til speciallægepraksis og psykologpraksis.

Sundhedsstyrelsen stiller sig til rådighed, hvis der er spørgsmål til ovenstående.

Med venlig hilsen

Agnethe Vale Nielsen
Enhedschef, Sygehuse og forløb